

היום נלמד בעזרת ה':

## בבא בתרא דף כד

אביי מביא ראייה לדברי רבי חנינא (לעיל) ש'רוב' עדיף מ'קרוב':

**אמר אביי:** אף אנחנו למדנו במשנה במס' נדה כרבי חנינא - אשה שמצאה דם בין כותלי הרחם מבחוץ, למרות שיש להסתפק האם הוא הגיע ממקום טהור, הדין הוא שהוא טמא בוודאות כדם נידה, משום שיש חזקה שהוא בא מהרחם, לפי שרוב הדמים של האשה באים מהרחם. ולמרות שיתכן שהדם הזה בא מ'העלייה' הקרובה יותר לצוואר הרחם וא"כ הוא טהור כיון שדם העלייה טהור, בכל זאת אנו לא הולכים אחר דם 'העלייה' שהוא קרוב יותר לצוואר הרחם, אלא הולכים אחר הרחם שרוב הדמים באים משם.

**לסיכום:** דם היוצא מהרחם או מ'העלייה' מגיע לצוואר הרחם. דם היוצא מהרחם טמא. דם היוצא מ'העלייה' טהור. 'העלייה' שדמיה טהורים קרובה יותר לצוואר הרחם מאשר הרחם עצמו. אשה שמצאה דם בין כותלי הרחם מבחוץ טמאה כיון שהולכים אחר רוב הדמים שבאים מהרחם ולא אחר העלייה שדמיה טהורים למרות שהיא קרובה יותר. נמצא שכשיש אפשרות ללכת אחר 'רוב' או אחר 'קרוב' הולכים אחר ה'רוב' וכדברי רבי חנינא!

**דחייה:** א"ל רבא, 'רוב ומצוי' קא אמרת? 'רוב ומצוי' ליכא למאן דאמר! הרחם דמיו מרובים יותר משל 'עלייה', ובנוסף יותר מצוי שיבוא דם מהרחם מאשר מ'העלייה', ובמקרה שיש גם 'רוב' וגם 'מצוי' מול 'קרוב' כולם מודים שהולכים אחר 'הרוב והמצוי' ולא אחר ה'קרוב', אבל כשיש רק 'רוב' מול 'קרוב' לא בטוח שהולכים אחר ה'רוב'.

**דחייה תני ר' חייא, דם הנמצא בפרוזדור חייבין עליו על ביאת מקדש ושורפין עליו את התרומה:** כלומר אנו מתייחסים לדם כזה כדם נידה הטמא בטומאה וודאית, ואשה שנטמא ממנו ונכנסה למקדש חייבת להביא קרבן, אבל אם היינו מתייחסים לדם כזה רק כספק טמא היא לא היתה מביאה קרבן, שמא הדם טהור

וא"כ היא מביאה חולין לעזרה. וכן אם היא נגעה בתרומה או שורפים את התרומה כדין תרומה שנטמאה בטומאה וודאית, אבל אם היינו מתייחסים לדם כזה רק כספק טמא לא היינו שורפים את התרומה מספק.

**דאמר אמר רבא:** מכך שר' חייא מתייחס לדם כזה כדם נידה וודאי, או לומדים שלשה דברים: 1. רוב וקרוב הלך אחר הרוב (כפי שאמר אביי). 2. מה שאנו הולכים אחר ה'רוב' זה מדאורייתא, שהרי אנו מתייחסים לדם כזה כדם נידה הטמא בטומאה וודאית. 3. ר' חייא סובר את דברי רבי זירא.

👉 **הקדמה לדברי רבי זירא:** אם יש בעיר תשע חנויות שמוכרות בשר כשר, וחנויות אחת שמוכרת בשר נבילה, ומצאנו בעיר חתיכת בשר, הדין הוא שהולכים אחר הרוב והבשר כשר.

**דאמר רבי זירא:** ועל זה אמר רבי זירא, שאפילו אם דלתות העיר נעולות שיש כאן רק 'רוב' אחד להתיר את הבשר, דהיינו רוב חנויות שמוכרות בשר כשר, בכל זאת הולכים אחר הרוב והבשר כשר. ולא צריך שתי 'רוב', דהיינו לא צריך שדלתות העיר יהיו פתוחות ונמצא שיש כאן גם רוב חנויות שמוכרות בעיר בשר כשר וגם רוב הטבחים שסביבות העיר מוכרים בשר כשר, שיש כאן שתי רוב, רוב העיר ורוב הטבחים.

**כעת מבאר רבא איך לומדים שר' חייא סובר את הדין של רבי זירא:**

**דהא אשה:** שהרי אשה נחשבת כ'דלתות נעולות', דהיינו שאין בה שתי 'רוב', אלא רק 'רוב' אחד שרוב הדמים באים מהרחם, ובכל זאת הולכים בה אחר הרוב ודם הנמצא בפרוזדור מתייחסים אליו כטומאה וודאית. וזה כדברי רבי זירא שדי ברוב אחד כדי ללכת אחר הרוב.

**קושיא:** והא רבא הוא דקאמר רוב ומצוי ליכא למ"ד: והרי רבא בעצמו דחה את דברי אביי ואמר שאי אפשר להוכיח מ'דם הנמצא בפרוזדור' שהולכים אחר הרוב, וא"כ איך הוא מוכיח מדברי רבי חייא שהולכים אחר הרוב?

**תירוץ:** הדר ביה רבא מההיא: רבא חזר בו ממה שדחה את דברי אביי.

\*

**איתמר:** חבית של יין שצפה בנהר, לדעת רב - אם היא נמצאת כנגד עיר של ישראל הרי היא מותרת בשתיה לפי שאנו אומרים שהיא נפלה מישראל, ואם היא

נמצאת כנגד עיר של עכו"ם הרי היא אסורה בשתיה משום יין נסך, לפי שאנו אומרים שהיא נפלה מעכו"ם. ולדעת שמואל - בכל מקרה אסורה, שמא היא באה ממחוז הנקרא 'איהי דקירא' שאין ישראל מצויים שם, ויתכן שהחבית נסחפה בנהר משם לכאן.

שאלה: **לימא כדרכי חנינא קא מיפלגי**: אולי רב ושמואל נחלקו בדברי רבי חנינא, שמואל סובר כר' חנינא שהולכים אחר הרוב, שאנו חוששים שמא היא באה ממקום רחוק, וכיון שברוב המקומות יש רוב נכרים לכן החבית אסורה, ורב לא סובר כרבי חנינא ולכן הולכים אחר 'קרוב', וכיון שהיא נמצאת קרוב לעיר ישראל לכן היא מותרת.

תשובה: **לא**: באמת כולם סוברים כרבי חנינא, אלא שרב סובר שלא יתכן שהיא באה ממחוז 'איהי דקירא', לפי שמשם עד לכאן יש הרבה מקומות בנהר שהמים מתעקלים ומתגלגלים כגלגל מחמת הסלעים שיש שם, והיא היתה טובעת מחמתם, וכן יש שם הפשרות שלגים שנקווים ועומדים בנהר, ואם החבית תעבור שם היא תיתקע שם ולא תמשיך לשוט במים ולא תגיע עד לכאן. ושמואל סובר שיתכן שהיא נפלה לאמצע הנהר במקום שהמים זורמים חזק, וזרימת המים החזקה הביאה אותה עד לכאן.

\*

**הוא חצבא דחמרא**: מעשה בכד של יין שנמצא בכרם של ערלה, והתירו רבינא בשתיה ולא חשש שמא היין נגנב מהכרם הזה של הערלה (וערלה אסורה בשתיה).

שאלה: **לימא משום דסבר לה דרבי חנינא**: האם זה בגלל שרבינא סובר כרבי חנינא שהולכים אחר הרוב ולא אחר קרוב, וכיון שרוב היינות בעולם אינם של ערלה הרי שהולכים אחריהם ולא אחר הכרם הקרוב?

תשובה: **שאני התם**: אין זה בגלל שהוא סובר כרבי חנינא, אלא משום שאין דרך הגנבים להחביא את היין במקום שהם גנבו אותו, שמא ימצא אותו הפועל הדורך את הענבים, ולכן רבינא לא חשש שמא הוא מהכרם של ערלה.

**והני מילי**: וזה רק ביין, אבל הגנבים כן מחביאים את הענבים בתוך הכרם, ואם מוצאים ענבים בכרם של ערלה יש לחשוש שהם נגנבו מהכרם והם אסורים באכילה.

\*

**הנהו זיקי דחמרא:** מעשה בנודות של יין שנמצאו טמונים בין הגפנים של הכרם (הכרם היה שייך לישראל), והתירם רבא בשתיה.

**שאלה:** לימא לא סבר לה לדרכי חנינא: האם זה בגלל שרבא לא סובר כרבי חנינא, ולא הולכים אחר רוב היין שבעולם שהוא של גויים אלא הולכים אחר הכרם הקרוב שהוא של ישראל?

**תשובה:** שאני התם: אין זה בגלל שהוא לא סובר כרבי חנינא, אלא משום שבעיר הזאת רוב שופכי היין מהחבית לנודות למוכרם לעוברי דרכים הם ישראל, ולכן יתכן שהוא סובר כמותו והולכים אחר רוב שופכי היין.

**וה"מ ברברכי:** וזה רק במקרה שמצא בכרם נודות גדולים, שאין דרכם של העוברי דרכים ללכת עם נודות גדולים, ולכן ודאי שהם של שופכי היין, שהם שופכים לנודות גדולים ואחר כך שופכים אותם לנודות קטנים של העוברי דרכים, וכיון שרוב השופכים הם ישראל לכן הם מותרים בשתיה. אבל אם מצא שם נודות קטנים, יתכן שהם נפלו מעוברי דרכים, וכיון שרוב עוברי דרכים הם נכרים לכן הם אסורים משום יין נסך.

**ואי אינא רברכי בהדייהו:** ואם מצא נודות קטנים יחד עם נודות גדולים גם הקטנים מותרים, שכיון שאין דרכם של העוברי דרכים ללכת עם נודות גדולים לכן מסתבר שכולם שייכים למישהו שקנה אותם כאן משופכי היין שהם ישראלים, והסיבה שיש כאן גם נודות קטנים (למרות שאין דרך לקנות נודות קטנים) הוא כדי להשוות את משא החמור שיהיה לו שיווי משקל, שכשיש בצד אחד של החמור נוד גדול יותר מהנוד שבצד השני מוסיפים שם נוד קטן להשוות את המשקל.

**משנה: מרחיקין את האילן מן העיר עשרים וחמש אמה:** משום יופי העיר, כי נוי לעיר שיש מרחב פנוי לפניו בלי עצים. אמנם בעצי חרוב ושקמה שענפיהם מרובים צריך להרחיק חמישים אמה.

**אבא שאול אומר כל אילן סרק חמשים אמה:** כי אילן סרק הוא גנאי לעיר.

**אם העיר קדמה:** לאילן, בעל האילן קוצץ את האילן ובני העיר לא משלמים לו את דמי האילן. אבל אם האילן קדם לעיר, הם משלמים לו את דמי האילן. ואם יש ספק מי קדם למי, הם לא משלמים לו (כי המוציא מחבירו עליו הראייה).

**גמרא: מאי טעמא:** שמרחיקים את האילנות מהעיר? והתשובה משום נוי העיר.

**קושיא:** ותיפוק ליה דאין עושין שדה מגרש ולא מגרש שדה: הלויים קבלו בארץ ישראל 22 ערים. בערי הלויים נאמר שצריך להשאיר סמוך לעיר מגרש ריק בשטח של אלף אמה, ולאחריו עוד שדה בשטח אלף אמה. נחלקו חכמים ורבי אליעזר האם הדין של מגרש ושדה נוהגים בכל ערי ישראל או רק בעיר הלויים. לדעת רבנן הם נוהגים בכל ערי ישראל. לפי זה קשה מדוע המשנה צריכה לומר שמרחיקים את האילן 25 אמה סמוך לעיר, והרי בכל מקרה אסור לנטוע אותו אלף אמה סמוך לעיר (בגלל ה'מגרש' הסמוך לעיר).

**תירוץ:** לא צריכא לרבי אליעזר וכו': המשנה הוצרכה לומר זאת לדעת רבי אליעזר הסובר שבשאר הערים מותר לשנות את האלף אמה של המגרש לשדה ולנטוע שם עצים, ובכל אופן ב-25 אמה הסמוכים לעיר אין לנטוע עצים משום נוי העיר.

**ולרבנן נמי:** ואפילו לרבנן (שסוברים שחייבים להשאיר מגרש ואין לשנות אותו לשדה) הוצרכה המשנה לומר שב-25 אמה הסמוכים לעיר אין לנטוע עצים. בגלל שדוקא זרעים אסור לנטוע בשטח של המגרש, אבל עצים מותר לנטוע. ולכן מחדשת המשנה שבכל אופן ב-25 אמה הסמוכים לעיר אין לנטוע עצים.

**שאלה:** ומנא תימרא דשאני בין זרעין לאילנות: ומניין לנו שיש חילוק בין זרעים לאילנות במגרש?

**תשובה:** דתניא קרפף וכו': מדאוריתא מקום מוקף מחיצות דינו רשות היחיד, אך רבנן גזרו על שטח גדול המוקף מחיצות שאסור לטלטל בתוכו ד' אמות. גודל השטח הוא 'בית סאתיים' שהוא כגודל החצר של המשכן. אמנם אם המקום הוקף לדירה, אפילו ששטחו גדול יותר מבית סאתיים מותר לטלטל בו.

אם נזרע רוב הקרפף הרי הוא כולו כגינה (= מקום זריעת ירקות) כיון שהמיעוט בטל לרוב, והרי גינה אינה מקום שדרים בו בני אדם, ואם כן נחשב הדבר שהמקום לא הוקף לדירה ואסור לטלטל בו. אבל אם ניטע רובו באילנות אין הם מבטלים את שימוש האדם שם, והרי זה כחצר שלפני הבית שהקיפו אותה לדירה שמותר לטלטל בה.

מכאן אנו לומדים שזריעה מבטלת שם 'דירה' אך לא עצים. וכך גם לגבי מגרש זריעה מבטלת שם 'מגרש' ולא עצים.

\*

למדנו במשנה - אם העיר קדמה לאילן, בעל האילן קוצץ אותו אך לא נותנים לו דמים.

**קושיא:** מאי שנא גבי בור: מדוע לגבי אילן שסמוך לבור, כתוב במשנה לקמן שאם הבור קדם לאילן בעל האילן קוצץ אותו ובעל הבור נותן לו דמים. ואילו כאן לגבי עיר שקדמה לאילן, כתוב שבעל האילן קוצץ אך אינו מקבל דמים.

**תירוץ:** אמר רב כהנא קידרא דבי שותפי לא חמימא ולא קיריא: מכיון שכל בני העיר שותפים בתשלום, כל אחד יאמר שקודם כל חבירו ישלם ואחר כך הוא, ולבסוף אף אחד לא ישלם ובעל האילן לא יסכים לקצוץ וארץ ישראל לא תהיה יפה. וכמאמר הפתגם 'קדירה של שותפים אינה חמה ואינה קרה'.

**קושיא:** ומאי קושיא דלמא שאני הזיקא דרבים מהזיקא דיחיד: מדוע רב כהנא הוצרך לתרץ 'קידרא דבי שותפי כו'? הרי החילוק בין המקרים הוא פשוט. בבור ההיזק של האילן נוגע רק לאדם יחיד (בעל הבור), ולכן לא חייבו חכמים את בעל האילן לקצוץ את האילן אלא אם כן יקבל כסף. אבל בעיר ההיזק של האילן נוגע לרבים (בני העיר), ולכן חייבו חכמים לקצוץ את האילן בלי כסף.

**אלא אי איתמר דרב כהנא אסיפא איתמר:** אלא תירוצו של רב כהנא נאמר על הסיפא של המשנה.

אם האילן קדם לעיר, בעל האילן קוצץ אותו ומקבל דמים. וקשה על כך, מדוע מחייבים את בעל האילן לקצוץ את האילן ואחר כך לתבוע את הכסף, מדוע הוא לא יכול לטעון 'תנו לי את הכסף קודם כל, ואחר כך אני אקצוץ את האילן?' ועל כך תירץ רב כהנא 'קידרא דבי שותפי לא חמימא ולא קיריא'. כלומר אם נמתין שישלמו בני העיר, זה יקח שנים רבות, ובעל האילן יהא מרוצה מהמצב, וכך האילן ישאר על עומדו ויכער את העיר. ולכן קודם כל הוא קוצץ אותו ואחר כך הוא תובע את בני העיר בבית דין שישלמו לו.

**למדנו במשנה - ספק זה קדם וספק זה קדם, קוצץ ואינו נותן דמים:**

**קושיא:** מאי שנא מכור דאמרת לא יקוץ: מודע לגבי אילן הסמוך לבור כתוב במשנה לקמן שאם יש ספק מי קדם למי, בעל האילן לא חייב לקצוץ את האילן. ואילו כאן באילן הסמוך לעיר כתוב שאם יש ספק מי קדם למי בעל האילן קוצץ את האילן ואינו מקבל דמים.

**תירוץ:** **התם זודאי וכו':** באילן הסמוך לבור, אם האילן היה קודם לבור באופן ודאי, הדין הוא שבעל האילן לא קוצץ אותו. ולכן בספק מי קדם, אי אפשר לחייב אותו לקצוץ את האילן (כי אולי הוא באמת קדם לבור). אבל באילן הסמוך לעיר הרי גם אם הוא היה קודם באופן וודאי קוצצים אותו, ולכן גם בספק מי קדם עליו לקצוץ אותו. ואמנם בעל האילן טוען שהוא קדם ורוצה לגבות את דמי האילן, אם כן עליו להביא ראיה שהוא קדם לעיר.

**משנה:** **מרחיקין את גורן קבוע מן העיר:** 'גורן' הוא ערימת התבואה שבעל הגורן זורה אותה ברוח כדי להפריד את המוץ מהגרעינים. המוץ עף לתוך העיר עד מרחק של 50 אמה ומזיק את בני העיר, וכמו כן הוא מייבש את הנטיעות.

**לא יעשה אדם גורן קבוע בתוך שלו:** כדי שלא יזיק את שכניו.

**ומרחיק מנטיעותיו של חברו ומנירו בכדי שלא יזיק:** וכמו כן על הזורה גורן להרחיק מנטיעותיו של חברו, וכן מהניר שלו. 'ניר' היא שדה שחרשו אותה בימות הקיץ כדי להמית את השורשים והעשבים שבה, ובחורף יזרעו בה זרעים חדשים. מדברי המשנה משמע שכאן עליו להרחיק רק בכדי שלא יזיק את חברו ולא דוקא 50 אמה.

**גמרא:** **מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא:** מדוע ברישא של המשנה (בגורן הסמוך לעיר או לשכניו) צריך להרחיק 50 אמה, ואילו בסיפא (בגורן הסמוך לנטיעות או לניר של חברו) מספיק להרחיק רק בכדי שלא יזיק?

**תירוץ:** **אמר אביי סיפא אתאן לגורן שאינו קבוע:** ברישא מדובר 'בגורן קבוע' ואילו בסיפא מדובר 'בגורן שאינו קבוע'. ורבי יוסי ברבי חנינא מבאר. 'גורן קבוע' הוא גורן גדול שצריך להשתמש ב'רחת' ולהגביה את התבואה כדי שהרוח תעיף את המוץ, ואז המוץ עף למרחוק, ולכן צריך להרחיק 50 אמה. אבל 'גורן שאינו קבוע' הוא גורן קטן שאין צורך להשתמש בו ב'רחת', אלא הרוח מעיפה את המוץ מאליו, ואז הוא עף למרחק קטן יותר ולכן מספיק רק שיעור שלא יזיק את חברו.

**תירוץ אחר:** **רב אשי אמר:** 'בכדי שלא יזיק' אינו שיעור אחר, אלא רק נתינת טעם לכל המשנה. מדוע יש להרחיק את הגורן? כדי שלא יזיק לאחרים.

**מיתבי מרחיקין גורן קבוע וכו':** הברייתא אומרת במפורש שצריך להרחיק חמישים אמה כדי שלא יזיק. והיינו ש'כדי שלא יזיק' זו נתינת טעם מדוע יש להרחיק, אך אין זה שיעור אחר. קושיא לאביי. והגמרא מסיקה שאכן קשיא.

שאלה: בשלמא ממקשוואיו ומדלועיו דאזיל אבקא ואתי בליביה ומצוי ליה, אלא מנירו אמאי: דברי הברייטא שצריך להרחיק מהקישואים והדלועים מובנים, כי המוץ נכנס בלב הנטיעה ומייבש אותה. אבל לא מובן מדוע צריך להרחיק מהניר, וכי מה המוץ מזיק את החרישה?

תשובה: א"ר אבא בר זכדא ואיתימא ר' אבא בר זוטרא מפני שעושה אותו גלל: המוץ נהפך לזבל, וזיבול רב מידי יקלקל את הזריעה שיזרעו בשדה בחורף.